

Dagmar Růžičková – záznam rozhovoru dne 18. 11. 2022 ve studiu Internetové televize Kutná Hora, v redakčně zkrácené verzi vyšel rozhovor v časopise Krásné město č. 4, 2022.

Dagmar Růžičková se narodila 6. 4. 1935 v Praze. V roce 1958 se provdala za kutnohorského rodáka, lékaře Emanuela Růžičku. Bylo to v listopadu, v těchto dnech tedy uplynulo 64 let od jejich sňatku (rozhovor se uskutečnil 18. 11. 2022).

Dagmar Růžičkovou jsem poprvé potkal na Ortenově Kutné Hoře v roce 2000. S manželkou jsme tehdy byli návštěvou v Kutné Hoře, v mém rodném městě. V sobotu večer jsme se při procházce městem ocitli před Vlašským dvorem, kde právě v preghausu probíhal raut. Dáša se mě tehdy ujala a na mě od první chvíle zapůsobila její schopnost zaujmout a přimět člověka zajímat se a vyptávat. Sešli jsme se potom po čase a Dáša mě s entusiasmem sobě vlastním začala seznamovat s historií klubu a festivalu. Představila mě postupně lidem z vedení klubu, a já se záhy začal o klub zajímat a pomáhat s organizací festivalu.

Dášo, o historii klubu a Ortenovy Kutné Hory budeme ještě hovořit, rád bych ale začal tvou rodinnou historií, protože z tvého vyprávění vím, že byla velmi zajímavá. Pokud si dobře pamatují, maminka byla Slovenka, tatínek byl koželuh a pracoval v koželužně v Třebíči, kde rodina žila. V polovině dvacátých let rodina odešla do Sovětského svazu, aby tam v rámci Interhelpa pomáhala budovat socialismus. Do Kyrgyzstánu tehdy přijelo celkem přes tisíc Čechů a Slováků. Družstvo vybudovalo řadu provozů „na zelené louce“ v kyrgyzských stepích v okolí Biškeku.

Tatínek se vyučil koželuhem, protože jeho tatínek byl koželuhem už ve třetí generaci a pracoval jako vrchní mistr v koželužně v Budišově, deset kilometrů od Třebíče. Po první světové válce firmu odkoupil pan Baťa. Tatínek i jeho dva bratři se tam vyučili. Bylo jich šest dětí, tři hoši a tři dívky, tatínek by nejstarší. Do Sovětského svazu odjeli jako odborníci.

Se zájmem jsem si přečetla, co o Interhelpu napsal novinář Jaromír Marek, a porovnála si to se zápisky v tatínkově deníku. Celý transport musel vystoupit, protože tam končily koleje. Čekal je šok, kolem byla jen pustina. Lidé se ptali: To jsme na konci světa? Vezli s sebou nějaké zařízení, stroje. Ubytovali se v rozbitých barácích, zřejmě po zajatcích z první světové války, spíše v ruinách. V jedné malé místnůstce čtyři nebo pět rodin, podle toho, jak byly početné. Ale nejstrašnější pro ně bylo, že během prvního roku zemřely všechny děti mladší tří let. Bylo jich na třicet. Dodnes je tam ještě velký hřbitůvek. Postupně si vybudovali ve stepi nový domov, domy z cihel z hlíny, postavili textilku, koželužnu, slévárnu a továrnu na nábytek. Tatínek se vracel ještě dvakrát v roce 1925 nakupovat stroje a potřeby pro výrobu, barvy ... V deníku popisuje, jak projížděl přes Moskvu, jak bylo vše velice byrokratické

Zamiloval se do maminky, která jela stejným transportem. A byla svatba. První svatba v Interhelpu v Pišpeku (dnes Biškek). No a když potom čekali prvního potomka, maminka se bála a odmítala tam zůstat. Přestěhovali se do lepších oblastí za jejím otcem, který už v té době byl v Rostově na Donu, kde řídil fabriku. Tam maminka porodila pětikilového syna, kterému dali po dědečkovi jméno Miroslav. V Rostově se také oženil tatínkův mladší bratr Cyril, vzal si kubáňskou kozačku.

Maminčini nejmladší bratři, dvojčata, byli stejně staří s Alexanderem Dubčekem (1921), takže byli velcí kamarádi. Strejdivé Mikloš a Janko se později účastnili Slovenského národního povstání. Mikloš byl raněn, měl po celý život kulku v rameni. Janko padl, je pohřbený na velkém vojenském hřbitově. Mikloš vystudoval techniku a jako strojní inženýr pracoval na Slovensku ve zbrojovce. Později, když se Alexandr Dubček stal prvním tajemníkem KSČ a přesídlil do Prahy, vzal Mikuláše s sebou. Strýc Mikuláš zemřel ve svých šedesáti letech, svobodný, bezdětný.

Vraťme se ale k rodinné historii. Ze Sovětského svazu se lidé postupně vraceli zpět do Československa, protože podmínky byly stále těžší. Záleželo také na tom, kdo měl na co peníze. Oni nedostávali plat, vařili společně, vydělávat peníze mohli prakticky jenom ševci a krejčí, kteří si přivezli stroje, Minervy a tak. Takže se nejednalo o hromadný návrat. V roce 1938 dostali cizinci žijící v SSSR na vybranou: buď musejí zemi opustit, nebo přijmout sovětské občanství. To už byli naši několik let zpět doma. Vrátili se do Třebíče. Také rodiče maminky se vrátili.

Tady byla zrovna krize, takže těžko sháněli zaměstnání. Po dlouhých peripetiích dostal otec místo ve fabrice v Praze Libni, která patřila dvěma židovským bratrům. Dostali byt v Kyjích. Tam pak zemřel bratr Miroslav, když mu bylo 7 let. Na záškrť. No a rok na to, v roce 1935, jsem se, asi jako náhražka, narodila já. Tady začíná zase moje anabáze.

Když mi byl rok, přestěhovali jsme se z Kyjí do Prahy, do nově postavených bytových jednotek hned vedle fabriky. Uvolnilo se místo domovníka a s ním i domovnícký byt. V devětatřicátém fabrika přešla do německých rukou. Přišel nucený správce, který si ponechal všechny zaměstnance. Takže vše pokračovalo.

Otec byl v něčem podobný Mánkovi (manžel Emanuel Růžička – pozn. VN). Zatímco Mánek „zachraňoval“ Kutnou Horu, můj otec „zachraňoval“ celý svět. Byl prostě věřící komunista. Všechno špatné, co přinesl s sebou komunismus, nebyla podle něj vina čistých idejí, nýbrž lidí.

Tatínek byl velký komunista, a přesto jsi byla pokřtěna?

Ano, tatínek nám každý rok připravil Vánoce, stromeček, na Velikonoce jehněčí ... Když jsem se narodila, matka prohlásila, že mě musejí pokřtít, protože bratr Miroslav, který se narodil v Rusku, umřel jako nepokřtěný. Mireček, když začal chodit do školy, katecheta ho vždycky vykázal při náboženské hodině ze třídy, a on to špatně nesl, protože chtěl vědět, co umějí jeho kamarádi. Ke křtu se se mnou vypravili otec a jeho bratr Jaroslav s manželkou, Ruskou, s níž se oženil v Rusku. Vzali mě v peřince a nesli mě k panu faráři na faru. Kmotři bez vyznání a pravoslavná církev... když se pan farář vzpamatoval z prvního šoku, ukázalo se, že byl moudrý. Povídá, jak je krásné, čisté, že se takhle setkávají lidé různých náboženství a spojují se v křesťanství, v pokřtění neviňátka. Jak se to děťátko bude jmenovat, ptá se. Drahomíra. To je krása, to byla česká princezna, která se provdala do Dánska. A letělo se pro flašku a začalo se zapíjet. No a když se po třech hodinách maminka nemohla dočkat, vypravila se na faru, sebrala dítě a odešla. Ani nevěděli, kdy jsem jim zmizela. Celá rodina mně říkala Drahuška. Že nejsem Drahomíra, ale Dagmar, se zjistilo, až když jsem šla do školy.

Šli jsme na faru pro křestní list. Sloužil tam už jiný pan farář. Rodina se musela smířit s tím, že mají Dagmar. A já jsem se s tím nesmířila dodnes.

Základní škola, první třída, druhá třída, potom nám tam nastěhovali národní hosty, Němce. To byli lidi z pohraničních oblastí, kterým slibovali statky a majetky. Naložili je do vlaku a jezdili s nimi po vlastech německých a českých. Pak je usadili ve školách, to nebyla jen naše škola, bylo jich povícero takhle postižených.

V Libni jsi zažila i nálety. Kde jste se schovávali?

Byli jsme zvyklí, že každou chvíli sirény ohlásily poplach. Na Květnou neděli, v dubnu 1945, všechny rodiny dokončovaly nedělní oběd, dodělávaly se knedlíky ... My děti pořád na ulici, svátečně oděné, hráli jsme si, cvrkali jsme s oblázky a s plíšky, čekali jsme, že maminka zavolá na ten oběd, a rádio hlásí nepřátelská letadla tři sta kilometrů od Prahy.

Najednou se zablesklo, bum a táta letěl. Tlaková vlna ho odhodila od okna až do kuchyně. Tam se srazili s maminkou. Táta ji vtáhl do záchodu. Maminka křičí: prosím tě, já nechci umřít na záchodě. Táta odpověděl: prosím tě, když dostaneme přímý zásah, tady je průduch a tudy dostaneme vzduch, takže se zachráníme. Jenže to byl nálet kobercový. Přeletěla první vlna letadel a chvíli bylo ticho. Z celého pětipatrového baráku se všichni, kdo byli doma, hnali do sklepů. Klouzali po rozbitém skle, protože všechna okna byla rozbitá a sklo na podlaze. No a ve sklepě! Pamatuji si to jako dneska. Všichni křičeli. Seděli jsme vlastně v mouru, v sazích, které vyletěly z dvířek komína. Rodiče, kteří do sklepa přiběhli, hledali potmě své děti a příbuzné, volali jeden přes druhého.

Nevím už přesně, dvě nebo tři vlny to byly. Nevím, jak dlouho jsme byli ve sklepě, ale když jsme vyšli ven, divili jsme se, že už je noc, nebe bylo prostě celé černé. Teprve později jsme zjistili, že to bylo vše od hořlavých materiálů z fabriky, která byla úplně rozbombardovaná. Hořely oleje, barvy, prostě všechno. V dále na Proseku jsme pomalu uviděli sluníčko, tak jsme se vrhli za tím sluníčkem. Utíkali jsme přes zahrady, tam si nás lidi rozebírali. Nebylo, kde se umýt, najíst, spát. Vůbec si nevybavuji, jak ta noc proběhla. Pamatuji si, že ráno přišel tátův parťák, pan Konvička, měli malého, tříletého synka. Povídá: jedeme do Třebíče, dejte nám Drahušku, vezmeme ji s sebou k babičce. Odvezli mě do Třebíče, a když mě vysadili před hospodou, pan Konvička zatroubil. Děda vyběhl, babička za ním: my se o tebe postaráme, holčičko. Strejda, bratr mojí babičky, řekl, že mě vezmou k sobě, byli bezdětní manželé. Povídá: Růženka už stejně pro Drahušku ušila šaty, až přijede na prázdniny, tak ji převlékneme. Já jsem byla zmatená, vůbec jsme nevěděla, o co jde. Až později se vysvětlilo, co se stalo. Když bylo po náletu, naše tetička, další sestra mojí babičky, nejmladší Bohunka, nás šla navštívit, protože jsme se často navštěvovali. Někde ji zastavili, byly tam kordony vojska, že se tam nesmí, že tam je to zavřený. Pouštíme jenom ty, co nebyli doma, všechno je tam mrtvý, tam nezůstal nikdo živý. Neudělala nic lepšího, než že šla na poštu a poslala telegram: „Velký nálet. Všichni mrtví“. Proto to uvítání v Třebíči.

Pamatuji si také, jak jsme za války asi tři měsíce schovávali pana Valu. Byl to bratranec mého tatínka, kterého gestapo hledalo asi půl roku. Za skříni byl takový výklenek, když se zasunula skříň, zůstalo za ní malé okno. Měla jsem nařízeno, že když se někdo bude ptát, byl u nás strejda Jaroslav. Tak to měli domluvené.

Co se dělo po válce? Jak ses ocitla v Handlové?

Maminka, že nezůstane v Praze po těch nervech na konci války. Abychom byli všichni pohromadě, přespávalo se ve sklepě, protože jak Němci ustupovali, všude byly barikády, a oni vytahovali lidi ze sklepů, aby jim ty barikády odklízeli. No my jsme bydleli nahoře, dvě ulice od hlavní, takže nám to tak nehrozilo, ale strach měl každý. Rozhlas začal volat o pomoc. A jako dneska ještě pořád slyším Haló, haló, volá Český rozhlas. Oba se sebrali a šli na Libeňské nádraží a k rozhlasu. Mě svěřili známé paní. Oni pořád za něco bojovali. Jenomže matka už toho měla asi opravdu moc, řekla, že už tu hrůzu nechce prožívat. Neviděla rodiče dvacet let, jedeme na Slovensko. Tak jsme jeli na Slovensko. Cestou jsem mohla ve vlaku přijít o život. Rychlík byl tak plný, že nebylo, kde sedět ani stát, lidi tam byli namačkaní jak sardinky. Táta „sehnal“ místo na plošince, dveře byly na obou stranách. Postavili jsme tam ten svůj velký šíbr, takový velký kufr, a s maminkou jsme se na něm střídali. Přišel ruský voják a zkoušel všechny kliky, všechna okna, byl úplně namol, lomcoval s nimi tak dlouho, až dveře vyrval. Dvířka vyletěla a táta mě chytil za rameno. Vyletěl kufr a taška, ve které měli rodiče všechny doklady a všechny peníze. Dojeli jsme do České Třebové, vystoupili, a díky panu výpravčímu se na drezíně vrátili na místo, kde věci z vlaku vypadly. Na těch svazích našli kufr, který se otevřel a věci se rozkutálely. Něco dali dohromady, naštěstí našli tu tašku zavřenou, takže doklady byly v pořádku. No a od té doby jsme potom jeli vším, co jelo na východ. Vždycky nám někdo poradil: za hodinu jede vlak, skončí támhle ve Valašském Meziříčí ... Takže jsme takhle cestovali snad týden. Skončili jsme na bratislavském nádraží.

Nakonec jsme se šťastně shledali s naší babičkou. Babička měla malé hospodářství, kozu, krávu, prase ... Mohli jsme si vybrat barák po Němcích, kteří utekli. Našli docela pěkný, tatínek hledal dům s vodou, aby mohl začít s koželužstvím. Jenomže nároky na výrobu byly velké, takže našli větší dům. Zavolal strejdu Jaroslava a začali ve velkém. Dojel do Trutnova, do Prahy, nakoupil tam tři stroje, prodávaly je vybombardované fabriky za cenu šrotu. Nechal je naložit do vagonu, současně se zbytkem našeho nábytku. Po čtyřicátém osmém ale soudruzi prostě likvidovali buržoazii. Naši hoši, jak byli pracovití, ve dvou vydělali přes milion, takže se stali nepřáteli lidu. Tak jej jeho vlastní soudruzi vyhodili. Zabrali majetek a dali jej do družstva. Táta měl bechtěreva, takže měl částečný invalidní důchod, ale přesto dál pracoval. Zakládali komunální služby. Máš takové zkušenosti z té Prahy a z celého světa, tak to tady řediteluj. Táta se tak stal ředitelem komunálních služeb s platem devět set korun měsíčně.

Mně bylo třináct, chodila jsem na základní školu. Když mě dovedli do školy, bylo to strašné zklamání. Já jsem v Praze chodila do nové školy ve Vysočanech. Tady třída chlapecká a dívčí, děti z dělnických kolonií. Polorozpadlá budova, záchodky na dvoře, žádná tekoucí voda. Holka, která jezdila sama tramvají na Václavák, bruslit na Štvanici, se ocitla mezi hordou lumpů. Většina těch kluků byla opravdu ze špatných sociálních poměrů.

Největší problém ale byl nacionalismus. Na Slovensku po slovensky! A já jsem neuměla slovensky ani slovo. Jednou paní učitelka přišla, já jsem jedla svačinu a ona povídá: ale Dášenska, byla přestávka, měla si jíst svačinu Odpověděla jsem, že jsem nemohla, že nás kluci honili po poli a po dvoře. No hrozný, hurónský řev, až jsem zčervenala. Ve slovenštině

se „honi“ kozel s kozami. Učitelka byla fantastická, byla vychovaná českou učitelkou za první republiky, ujala se mě a dávala mi hodiny slovenštiny. A já jsem za rok nato vyhrála první cenu v recitaci slovenské básně. Začlenila jsem se a jméno Dagmar už bylo cizí jméno...

Po škole jsme se mohli hlásit na střední školy. K dispozici byly jenom školy v kraji. Já jsem strašně ráda kreslila. Chtěla jsem být návrhářkou, studovat nějakou uměleckou školu. Taková škola ale v kraji nebyla. K dosažení bylo gymnázium, chemická průmyslovka a strojní průmyslovka. Chemie jsem se bála, na gymnázium chodili všichni nafoukanci, tak jsem dala přihlášku na stroje. Na Střední škole strojní v Partyzánském jsem maturovala v roce 1955.

Vím, že jsi během studia i po něm měla spoustu zájmů, mimo jiné že jsi chodila do baletu a věnovala se i recitaci. Jak se vlastně na slovenském malém městě žilo.

V Partyzánském jsme byly ubytovány v internátech pro mladé ženy, které ještě vybudoval Baťa, takže nebyl problém. To bylo vlastně moderně zařízené. Byl k dispozici stadion, velmi pěkný, tam jsme pořádali něco jako studentské dny. Hrál se basketbal, recitovala jsem hodně. Všichni se museli naučit na něco brnkat, pan ředitel všechny prostě vyzkoušel. Kdo nezpíval falešně, musel zpívat ve sboru. Takže jsem se dostala dokonce na sólové písničky. Balet přišel až potom. Od tatínka jsem za maturitní vysvědčení dostala pětistovku. Tenkrát byla spartakiáda v Praze a na spartakiádu byla sleva jedna cesta zadarmo. Tak jsem si koupila cestu do Prahy.

Po prázdninách jsem nastoupila v elektrárně jako provozní technik. Celý den v montérkách. No, ale došla jsem si do kulturního domu, že bych se přece jenom měla ještě dál vzdělávat, takže se budu učit němčinu. Němčinu učila bývalá učitelka češtiny, kterou jsme měli hrozně rádi. Ředitel nás provedl po celé budově a povídá: Tady je baletní sál. Já hned zareagovala: já bych ho chtěla vidět, protože mně odmalíčka slibovali, že budu baletka. Uvítal nás baletní mistr, děvčata už cvičila. Řekla jsem, že je mi sice už sedmnáct, ale hned se mezi vás dám. Koupila jsem si piškotky a nastoupila jsem. Za půl roku jsem dohnala všechno. Tak nadanou žákyni prý ještě neviděl. Museli jsme jezdit po všelijakých vystoupeních a soutěžích, abychom ukázali nějakou činnost.

Kdy a jak jste se poznali s Mánkem?

Na Juniále, což byl vlastně takový reprezentační bál, konal se prvního června. Já moc nechtěla, ale maminka s kamarádem mi ušili šaty. Maminka si totiž na mě udělala pannu podle mých mír, takže mě nepotřebovala na zkoušení. Ten můj tehdejší kamarád je dodnes členem klubu rodáků, doktor Jelínek. Ale holohlavý tenkrát nebyl, měl krásné vlasy a měl v Partyzánském milenku. Takže jsme byli opravdu kamarádi, tvořili jsme takovou českou menšinu. Přemluvil mě, že s tou maminkou tedy na ples půjdu. Seděli jsme s místními významnými osobnostmi, já jsem byla našťvaná, zamračená, a najednou se vedle mě objevil mladík: smím prosit? Já si pomyslela, počkej, až se vytáhnu (byla jsem dost vysoká). No, byli jsme tak akorát. Tancoval bezvadně a začal se bavit. Začal se vyptávat, a já mu normálně odpovídala. Najednou se v tanci zastavil: vy mluvíte česky? A co dělám ... Odpověděla jsem, že se chystám na recitační soutěž, Kubín, prestižní recitační soutěž, vyhrála jsem krajské kolo. A které básničky? Sháním jednu knížku ... On říká, já ji mám, rád vám ji půjčím. Tak to začalo.

Přišel na poslední tanec. Donutil mě, že už v pondělí se sejdem před Baťou. No páni, dorazil s velkou koženou lékařskou taškou. Chvilku jsme se procházeli, pak mě doprovodil domů. Už bylo šero a já povídám, abychom na tu knížku nezapomněli. Nemusíme jít rovnou na večeři, půjdeme přes plot, natrháme si třešně. Prvně a naposledy v životě jsem ho viděla jíst třešně, jak se obětoval. Později jeho kamarádi doktoři vyprávěli, jak přišel z toho plesu jako vyměněný, „o ničem jiném nemluvil než o tobě, o těch černých náušnicích“ (kdyby věděl, že byly namalované).

Mánkovo zaměstnání bylo opravdu vyčerpávající, i časově. Šli jsme do kina a on usnul, až jsem ho musela budit. Na dalším filmu se najednou ozvalo: doktor Růžička má jít na sál. V Handlové sloužil na umístěnkou, zůstat tam nechtěl, ale nevěděl, jak to udělat. Tenkrát ani nemyslel na Kutnou Horu, myslel spíš na Prahu. Chtěl se věnovat spíš výzkumu než praxi.

Další rok najednou přišel, že bychom mohli jet na takový okruh do Německa, po pobřeží. Jela nás skupina deseti lidí. Když jsme se vrátili, u dveří stála matka a říká, co slyšela, a plakala: Mánkově mamince zjistili rakovinu jícnu. Můj otec zašel k řediteli elektrárny, kde jsem pracovala, byli kamarádi, dal mi měsíc neplacené dovolené a já jela s Mánkem do Kutné Hory, že se postarám o jeho otce. Takže takhle jsem se vloudila do rodiny. No, starej pán (byl o dvacet pět let starší než manželka) byl úžasný. Býval ředitelem tabákovky, hrál na klavír a chtěl vědět, jaké písničky znám. A neudělala bys mi štrůdl? Já jen věděla, že maminka ho vytahovala přes stůl, neměla jsem s tím žádné zkušenosti, ale podařilo se. Štrůdl chutnal i mně.

Byla jsem přijatá. Když se vrátila tchýně, napsala ohromný děkovný dopis, mám jej dodneška. Mánek si vyřídil, že ho z důvodu nemoci otce a matky propustili z Handlové. V Kutné Hoře bylo zrovna volné místo, takže nastoupil na gynekologii a byl nejšťastnější člověk. Šli jsme na procházku, než mě dovedl na nádraží, ptal se, jak se mi líbilo v Kutné Hoře. Odpověděla jsem, že rozhodně lépe než v Handlové, kde napadá denně dvacet vagónů popílkou. Okolí Handlové bylo krásné, město leží v krásném údolí, nedaleko lyžařské centrum, ale město samotné mi nikdy nepřiřostlo k srdci, taková dlouhá sedmikilometrová vesnice. Mánek povídá: No a co kdybychom se vzali? Mám zamluvený termín na patnáctého listopadu

Maminka ušila šaty, nadělala chlebičky, oblékla tchýni, oddali nás tenkrát za šestnáct minut. Bylo půl páté odpoledne. Víš, kdo tam byl, koho si pamatuji z té doby? Šáda – Slávek Hák. Večeře byla u Černého koně. Ještě tam s námi byli doktor Mayer, doktor Ryska, kolegové Mánka. Po svatbě jsem se vrátila do Handlové, musela jsem ukončit školu, kromě toho jsme měli zájezd baletního souboru do Maďarska. Měla jsem ještě cestovní pas na jméno Dočkalová. Definitivně jsem se do Kutné Hory přestěhovala na Vánoce 1958.

Bydleli jsme v Hloušce, u Mánkových rodičů. Bydleli v podnájmu, v podkroví. Pěkný byt, ale ne pro dvě rodiny. Když jsme chtěli dát do obývacího rozkládací gauč, panímáma nechtěla. Tak jsme spali v kuchyni na takové dětské posteli. Naštěstí každou třetí noc Mánek sloužil. Později jsme si vyměnili byt za větší, opět s rodiči, protože matka trvala na tom, že chce doktora v domě. Získali jsme velký pokoj 33 metrů čtverečních, tak dokud jsme neměli děti, tak jsme se tam krásně poskládali. No a pak se narodila Dášenska. No jenomže, ještě než se narodila, začala Mánkova odysea. Začal budovat svoji Kutnou Horu. Na jaře jsme se vypravili

na tenisové kurty, abychom zjistili, jestli budeme moci sportovat, hrát tenis. Vypadalo to tam, jako kdyby tam projely tanky, všude kaluže ... Naštěstí z jednoho domečku vyšel starý pán, to byl pan Beneš. Žil tam se svou kozou a se svým psem. Kdysi dělal kustoda na kurtech a měl klíče o těch skladů, jenomže všechno to bylo mokré. A kdy si přijdete zahrát, povídá. No, my bychom mohli tak po práci, od pěti do sedmi. Tak já vám to připravím na pátou, už zítra.

Chodili jsme asi čtrnáct dní a časem jsme se tam srazili s dalšími, také s otcem doktora Plačka. Všichni chodili s raketou pod pláštěm, protože tenis byl tenkrát nežádoucí sport neboli aby je někdo neviděl. Po čase Mánek přišel: tak to tady trochu vylepšíme. Dali nejprve dohromady kurt jedničku. Když se dělala dvojka, už jsem stála u míchačky. No a ten třetí kurt byl úplně promočený, tak tam se začalo kopat, že se položí trubky ... Postupně začali pracovat na tom, aby se obnovily i kurty šestka a pětka, které byly už zarostlé v lese. Pomocí vojenské techniky, kterou zdarma poskytli vojáci, se to podařilo.

Později byl tenisový oddíl začleněn do Dynama Kutná Hora a ve vedení oddílu došlo k jakémusi palácovému puči místních komunistů. Nepěkný příběh. Mánek byl vystřaděn. Souviselo to i s děním v nemocnici a ve městě. Mánek řekl: Přeci se nebudu s někým dohadovat, a přešel tenkrát do Kolína, kam dojížděl, později přešel do Prahy.

S érou budování tenisového areálu, kdy byl Mánek předsedou oddílu, jsou spojeny i tzv. tenisové plesy. Mánek zavedl místenky, předtančení, zval na plesy umělce z Prahy, jako byla Jiřina Bohdalová s Radkem Brzobohatým, nebo silničář František Šťastný, zajistil plesům reklamu, nápadité plakáty maloval pan Neprakta ...

Pověřili ho funkcí předsedy zdravotní komise, potřebovali vysokoškoláka nestraníka, aby měli dost do těch počtů, do těch procent. Mánek se toho hned ujal, samozřejmě věc. Jako jednu z prvních věcí zařídil rekonstrukci záchodků pod Vlašským dvorem, na které si občané stěžovali. Vydupal, aby se postavily nové záchodky v Libušině ulici. Zachraňoval stromy, které chtěli pokácet.

Když jsme čekali druhé dítě, nebyly jesle. O uspokojení žadatelů v pořadníku rozhodovala zdravotní komise. Mánek říká: přeci nemůžu přijít jako předseda zdravotní komise, aby mi umístili dítě do jeslí. Přišel proto s návrhem na mikrojesle. Pamatuji si, jak v té době za mnou jednou přišel tajemník městského úřadu, a povídá: Víš, že my toho Mánka máme hrozně rádi, když on si ale pořád tak vymýšlí. On po nás pořád něco chce.

Takže Mánek dojel na ministerstvo školství, na ministerstvo sociální péče, na ministerstvo zdravotnictví, předložil vypracovaný elaborát. Musím ale připomenout, že to bylo po dohodě s dětským oddělením kutnohorské nemocnice, hlavně s paní doktorkou Procházkovou a s doktorem Procházkou, tatínkem dnešního senátora Bohuslava Procházky. S Mánkem jsme jeli i za ministrem školství Havlínem, byli jsme i u Hamerníka, který byl tenkrát ministrem sociálních věcí.

Aby se Mánka zbavili, povolili zkušební trojice. V té době byla spousta nezaměstnaných zdravotních sester, jak se vyrojily ze škol, měli to špatně spočítané. Skupinka příznivců mikrojeslí proto obešla i ty sestry, jak by na to reagovaly; že by braly normální plat, a pokud

mají vhodnou místnost, kam bylo možno umístit čtyři nebo pět lehátek Nadělaly se schůdky k umyvadlu pro dětičky. Nakonec bylo šestnáct buněk. Došlo to tak daleko, že se domlouvaly mezi sebou, chodily společně na procházky. Problém s placením z peněz města se vyřešil vytvořením sdruženého fondu kutnohorských podniků, protože problém nedostatku míst v jeslích se dotýkal všech.

Mánek, když si něco předsevzal, tak za tím šel. A všechno pro Kutnou Horu. Bylo potřeba opatřit byty pro nové lékaře, které město potřebovalo. My jsme bydleli v tom jednom pokoji, ale Mánek sháněl byty pro jiné. Já jsem se mu ani neodvážila oponovat, protože říkal: Potřebujeme to všichni. Já už v té době byla taky zažraná kutnohoročka, kdo by nebyl?

Tahle etapa nadšené a obětavé práce pro město, pro místní, kterou jsem já, ještě jako student gymnázia, zaregistroval, hlavně přes ty tenisové plesy, byla pak po normalizaci vystřídána dlouhým obdobím, kdy Mánek působil mimo Kutnou Horu.

Mánek z Kolína přešel do Prahy na Prahu 8 jako šéflékař. Pozval jej tam doktor Kopřiva, který tady začínal jako mladý lékař, byl i v tenisové oddíle. Ten mi tenkrát přivazoval ruku k raketě, říkal, že mi bude dělat trenéra. Stal se ředitelem obvodu Praha 8. Zavolał Mánkovi, že by potřeboval nějakého zkušeného, spolehlivého lékaře. Věděl, že Mánek je dobrý organizátor. Když mu Mánek namítl, že to místo nemůže dostat, protože není ve straně, odvětil mu: to nech na mně, já nepotřebuji komunistu, nýbrž schopného lékaře. Mánek v Praze bydlel, měl tam pronajatou garsonku, jezdil domů na víkendy. Někdy, hlavně v létě, přijel i nečekaně. Nevěřím, že na kontrolu nebo se vykoupat do bazénu.

I předtím, než Mánek odešel z Kutné Hory, byla rodina, děti, domácnost hodně na tobě. Přitom jsi pracovala. Mezitím jste začali stavět dům na Žižkově. Tím náročnější to pro tebe muselo být poté, kdy odešel do Kolína a potom do Prahy ...

Při stavbě hodně záleželo na tom, jak přišel materiál. Bylo třeba skládat cihly, třeba zedníci na omítku byli objednaní, a Mánek sloužil. Tak jsme přidávaly se sedmdesátiletou maminkou. Stěhovali jsme se v sedmdesátém čtvrtém.

Mánkův pobyt v Praze měl jednu výhodu: navazoval tam známosti, včetně umělců a vůbec lidí z kultury, která jej zajímala, hodně četl, chodil do divadel

Ano, těch známostí později bohatě využil. Byl v centru dění, Palachův týden, sem tam nějaká ta sprcha. Ještě to nespělo ke konci, ale už bylo cítit, že se něco chystá. Když to vše po 17. listopadu propuklo, hned byli s Jendou Dusem v Občanském fóru (Jan Dus, kutnohorský spolužák, evangelický farář, disident, chartista, politický vězeň – pozn. VN). Jenda navrhoval Mánka na ministra zdravotnictví. Mánek odmítl, měl pocit, že dokud nemá dokonalé informace, nemohl by se do něčeho takového pustit. Musel vždycky hezky všechno důkladně prozkoumat, a potom za tím tvrdě šel. No a když potom na jaře 1990 dostal infarkt, posílali ho do lázní. On že ne, že lázně má lepší doma. No a najednou přišla nabídka, jestli by nevezal ředitelování zdravotní pojišťovny, které se zřizovaly v devadesátém prvním roce. V té době už byl asi tři měsíce revizním doktorem. Nabídku přijal. Záhy se měla bourat stará poliklinika, protože dokončili novou. Tenkrát se dohodli s ředitelem nemocnice Drábkem, že budovu staré polikliniky prodají zdravotní pojišťovně. Ale možná jsme trošku pominuli

některé doktory, kteří chtěli privatizovat. Potom se to ukázalo ve všelijakých hanebných dopisech

Mánek hned vyběhal rekonstrukci budovy. Nejdříve se upravila první část, kde jsou dnes ordinace, tam se pojišťovna provizorně nastěhovala. Potom se teprve dělala hlavní část a potom se vše přestěhovalo. Ale to už byla doba, kdy intenzívně organizoval obnovený klub rodáků. Začal vlastně už v roce devadesát, telefonoval, posílal dopisy na spolužáky, sháněl adresy. A začaly přicházet nadšené ohlasy. Mám ty listy, lístky

Někde jsem se dočetl, že přišlo 300 kladných odpovědí. Tři sta zájemců, kteří se přihlásili do obnoveného klubu rodáků.

Ano, většinou to byli lidi mimo Kutnou Horu. Proto Klub rodáků a přátel Kutné Hory pomlčka Kutná Hora v Praze. Jak bych to řekla, Praha využívá kutnohorské mozky. Třeba kdyby Ilja Bojanovský (rektor AMU – pozn. VN) zůstal v Kutné Hoře, tak by tak maximálně mohl dělat vedoucího drogerie, výš by jej nepustili, že jo.

Byli jsme tehdy pozváni na osmdesátiny Oty Ornesta. Pan Ornest vypráví o tom, jak gymnazisti už udělali plaketu připomínající Jiřího Ortena, proč by nemohla viset na jeho rodném domě? Mánek dal hlavy dohromady s panem profesorem a zorganizovali sraz rodáků na gymnáziu. Tenkrát tam byla výstava děl Rudolfa Krupičky. Nadělali jsme doma chlebičky, napekli, všechno tam donesli, byl to krásný, vydařený den, všem se to moc líbilo. Mánek se pak v noci probudí a říká: Uděláme festival! Protože se mluvilo o tom, že příští rok by Orten oslavil pětasedmdesátiny. Nebudeme dělat jenom oslavu, uděláme festival. Za chvíli se mnou zatřese: Bude to na tři dny. První den se bude mluvit o něm, druhý den bude soutěž mladých básníků a nějaký bombastický koncert, a nakonec setkání významných lidí. Hned ráno volal Alfredovi Strejčkovi: V neděli přijedu za panem profesorem, aby se to dalo dohromady. Další neděli k nám přijeli Ilja Bojanovský, přijeli Fischer, Kopecký, pan inženýr Laitl. Má někdo něco, říká Mánek a běží nahoru do prvního patra pro nějaké lejtstro. A oni tam stáli u těch dveří pod těmi schody a já jim říkám: ten vás honí, ten vám dává ... A pan profesor Kopecký, teatrolog, povídá: Kéž by bylo víc takových, představte si, jak jsme šťastní, že nás do toho dokopal, protože kdyby nás nedokopal, tak naše lenost nás přemůže a budeme si dál shánět, kam pojedeme na víkend. Mánkovi jsem o tom tenkrát neřekla. Škoda, bylo by ho to potěšilo. Jako by tu něco scházelo (proč najednou o rodičích...), navrhuji větu vypustit.

Vždycky pak bylo nějaké dohadování. První, abychom měli založený účet. A bylo potřeba myslet na to, čím všechno zaplatit. Členové? Členské příspěvky jsme si stanovili nízké. Takže se prostě obejdou organizace a lidé, kteří jsou ochotni pomoci. Mánek navrhl využít spolupráce s profesionály, s Lyrou Pragensis. Jak se později ukázalo, byly tam podvody s penězi. Musel to řešit až starosta Šanc. To byly počátky Ortenovy Kutné Hory.

Přes všechny porodní bolesti to byl začátek dlouhé a úspěšné tradice. Ortenova Kutná Hora běžela v dalších letech úzasně. Bylo to hlavně díky týmu, který Mánek dokázal kolem sebe vytvořit. Dramaturgie byla v režii Alfreda Strejčka, který v pořadech i vystupoval. Organizace se ujala Monika Trdličková. O peníze od sponzorů se staral Mánek a později Jiří Plaček, který jej jako předseda v roce 2000 nahradil, když Mánek zemřel. Na přípravě

festivalu se podílely takové osobnosti jako Marie Valtrová, Ilja Bojanovský, Josef Rut, Hana Ornestová. Vedení poroty soutěže mladých básníků se po odchodu Oty Ornesta ujala Marie Rút Křížková a po ní Rudolf Matys.

Chtěla bych na závěr říct, že Mánek byl úžasný patriot, a že mně tím samozřejmě nakazil. Neopustil svoji profesi, neustále se odborně vzdělával, studoval, vypracoval pomůcku pro praktiky. Přitom se po celý život veřejně angažoval pro město, pro lidi, kteří tu žili. Po roce 1989, když se vrátil do Kutné Hory, mohla se vlastně teprve naplno projevit jeho přirozenost.

Ale musím říct, co jsi samozřejmě nezmínila, že vlastně to všechno mohl dělat proto, žeses postarala o rodinu, o domácnost a že jsi po celou dobu tvořila zázemí nejen pro přátele místní, nýbrž pro všechny, kdo do Kutné Hory přijížděli, ať už byli odkudkoliv. Vybudovali jste s Mánekem něco, na co my můžeme dodnes navazovat, ať už jde o klub rodáků, nebo Ortenovu Kutnou Horu, nebo o nadaci manželů Munkových.

Jednou mně doktor Koliba povídá: Prosím tě, napiš, kolik lidí prošlo tímhle domem. Já jsem skončila u sedmistovky, a nebyli to lidi, kteří by stáli u vrátek, nýbrž tu seděli s námi. Musím ti říct, Vlasto, že ten zápal, co měl Mánek, to byl oheň. Víš, něco tě přinutilo to prostě udělat, ať člověk chtěl nebo nechtěl. A já to dělala ráda, dobrovolně a ráda, a byla bych dělala radši ještě něco víc, kdybych to stihla, kdybych to uměla.

Na závěr ti musím poděkovat znovu, takhle veřejně. Udělal jsem to mockrát, protože ty jsi vlastně po celou tu dobu tuhle práci dělala, i jako členka výboru svého klubu jako členka festivalového výboru Ortenovy Kutné Hory. Byla jsi u všeho, co jsi tu popsala a bez tebe by to takhle vůbec nikdy nemohlo být.

Jsem ráda, že tomu Mánek udělal takové fundamenty, takové základy, že Ortenova Kutná Hora dosáhne příští rok třicítky.

Je to přesně tak, jak jsi řekla, a já to vždycky zdůrazňuji. My žijeme z toho, co Mánek vybudoval. On bohužel neměl tolik času, ta smrt přišla prostě strašně brzy. Těším se, že ještě něco pěkného prožijeme. Děkuji pěkně za rozhovor.

I já děkuji, a byla bych ráda, kdyby město stálo při nás, kdyby si uvědomili, že to je velké pouto a měli by něco udělat pro to, aby vlastenecké cítění a patriotismus v Kutné Hoře trvale žily. Aby se člověk rád vracel domů.

Na návrh Klubu rodáků a přátel Kutné Hory obdržela Dagmar Růžičková letos cenu města Kutné Hory v kategorii „Konkrétní čin prospěšný městu“ za dlouholetou aktivní činnost ve výboru Klubu rodáků a přátel Kutné Hory, za přínos ke kulturnímu a společenskému životu města a za organizaci festivalu Ortenova Kutná Hora.

Vlastislav Navrátil, Klub rodáků a přátel Kutné Hory